

Asia: VN/20544/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 pykälään koskien oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointia?

JHL pitää esitystä oppilaan osaamisen arvioinnin selkeyttämisestä kannatettavana. On tärkeää täsmentää arvioinnin tarkoitusta, ja siten kytkeä arviointi oppimistavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Myös vähimmäisosaamisen selkeä määrittely vahvistaa arvioinnin yhdenvertaisuutta ja valtakunnallista vertailtavuutta, mikä onkin erityisen tärkeää lukuvuoden päättävässä sekä peruskoulun kokonaispäättöarvioinnin kohdalla.

JHL pitää tärkeänä, että arviointi antaa realistisen ja monipuolisen kuvan oppilaan tosiasiallisesta osaamisesta ja että arviointi kohdentuu aiempaa selkeämmin saavutettuun osaamiseen eikä pelkästään oppimisprosessiin. Näin ollen arvioinnin kohteiksi määritellyt oppilaan oppiminen, osaaminen ja työskentely ovat soveltuvia.

Jotta kaikilla osapuolilla on oikea tieto oppilaan oppimisen etenemisestä ja mahdollisista toimenpiteistä, on tärkeää että arviointi- ja tavoitekeskustelut käydään systemaattisesti jokaisella vuosiluokalla siten, että oppilas ja huoltajat saavat aidosti selkeän käsityksen oppimisen etenemisestä, osaamisen tasosta ja tarvittavista tukitoimista. Ohjaava palaute on keskeinen osa oppimista ja oppilaan ja opettajan välistä vuorovaikutusta.

Lisäksi JHL painottaa, että oppilaan oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen tulee säilyä vahvana. Tulee myös varmistaa, että oppilas etenee vuosiluokalta toiselle riittävien perustaitojen saattelemana. Arvioinnin tulee perustua siihen, että oppilaalla on ollut tosiasiallinen mahdollisuus saavuttaa tavoitteet käytettävissä olevassa ajassa.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 a pykälään koskien oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättämistä?

Yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta JHL pitää kannatettavana sitä, että esityksessä täsmennetään oppilaan opinnoissa etenemistä, vuosiluokalta siirtymistä ja opettajan roolia koskevaa

sääntelyä. Muutokset tukevat oppilaiden tasavertaista kohtelua arvioinnissa ja jatko-opintokelpoisuuden määrittämisessä.

Opinnoissa etenemistä koskevista ratkaisuista tulee ensisijaisesti huomioida, että oppilas saa riittävää opetusta sekä tarvitsemansa tukitoimet. Luokalle jättäminen ei saa muodostua keinoksi korvata puutteellisia tukitoimia. JHL pitää tärkeänä sitä, että oppilaan oppimisvaikeuksista johtuva tuen tarve ei voisi olla peruste vuosiluokalle jättämiselle. On tärkeää myös huolehtia siitä, että huoltajia kuullaan aina vuosiluokalle jättämistä koskevista tilanteista, ja oppilaalla säilyy mahdollisuus osoittaa osaamisensa ilman opetukseen osallistumista (ns. ehtojen suorittaminen).

JHL kiinnittää huomiota nuoruuden eri kehitysvaiheissa olevien oppilaiden asemaan. On tärkeää antaa mahdollisuus parantaa osaamistaan ja arvosanojaan myös niille, joilla kiinnostus jatko-opintomahdollisuuksien parantamiseen herää vasta myöhemmin.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 b pykälään koskien todistuksia?

Arvioinnin keskeisiä periaatteita ovat yhdenvertaisuus ja luotettavuus, ja arviointia koskevan sääntelyn, arviointikriteerien sekä opetussuunnitelman perusteiden tulee tukea näitä lähtökohtia. JHL pitää esityksen todistuksia koskevia täsmennyksiä perusteltuina, ja kannattaa välitodistuksen pakollisuutta 6. ja 9. vuosiluokalla. Välitodistus on tärkeä ohjauksen väline, jotta oppilas ja huoltajat saavat ajoissa realistisen kuvan osaamisesta suhteessa tulevaan päättöarviointiin ja yhteishakuun.

JHL pitää perusteltuna myös aikuisten perusopetusta koskevaa sääntelyä, jonka mukaan opiskelijalle voidaan antaa todistus yhden tai useamman aineen oppimäärän suorittamisesta. Tämä tukee työllistymismahdollisuuksia ja jatko-opintoihin pääsyä.

Lisäksi JHL kannattaa sitä ajatusta, että taito- ja taideaineiden arvosanojen merkitys toiselle asteelle hakeutumisessa huomioitaisiin laajemmin. Kyseiset oppiaineet kehittävät keskeisiä laaja-alaisen osaamisen taitoja, joilla on merkitystä jatko-opintokelpoisuutta arvioitaessa.

Onko teillä muita huomioita esitykseen?

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL pitää perusteltuna perusopetuslain täsmentämistä oppilaan arviointia, opinnoissa etenemistä ja todistuksia koskevien säännösten osalta. Esityksen tavoitteena oleva arvioinnin yhdenvertaisuuden vahvistaminen ja kansallisesti yhtenäisten menettelyjen luominen tukevat osaamistakuun toteuttamista ja oppilaiden jatko-opintokelpoisuuden turvaamista.

JHL muistuttaa, että arviointia koskevien lainsäädäntömuutosten onnistuminen edellyttää riittäviä resursseja, henkilöstön osaamisen vahvistamista sekä realistista toimeenpanoaikataulua.

Esityksessä on myös huolenaiheita. Esimerkiksi opettajien arviointiosaamisen kehittäminen on välttämätöntä. Nykyinen kunta- ja koulukohtainen vaihtelu, erityisesti päättöarvioinnissa, vaarantaa oppilaiden yhdenvertaisuuden. Täydennyskoulutusrahoituksen leikkaukset kuitenkin heikentävät mahdollisuuksia kehittää arviointiosaamista.

Myös oppilaan mahdollisuutta osoittaa osaamisensa itselleen sopivimmalla tavalla tulee kehittää entisestään.

JHL jakaa myös huolen siitä, että arvioinnin yhdenvertaisuutta heikentää opetuksen järjestäjien vaihtelevat tuntijaot, kun oppilaiden osaamista arvioidaan samoilla valtakunnallisilla kriteereillä riippumatta käytettävissä olevasta tuntimäärästä.

Lisäksi on huoli siitä, että jo nyt on nähtävissä osaamistason laskua toisella asteella, erityisesti ammatillisessa koulutuksessa ja TUVA-koulutuksessa, joihin siirtyy ammattiin haluavien lisäksi myös opiskelijoita, joilla perustaidot ovat heikot ja koulukiinnittyminen haasteellista, mikä haittaa koko opiskeluyhteisöä.

JHL katsoo, että osaamistakuun onnistuminen edellyttää, että lasten ja nuorten hyvinvointi, riittävät tukipalvelut sekä koulukuntoisuutta edistävä henkilöstöresursointi kytketään kiinteäksi osaksi uudistusta. Lisäksi tulee varmistaa, että määriteltäessä osaamisen vähimmäistavoitteita pidetään huoli pidetään huoli suomalaisen peruskoulun laadusta ja laaja-alaisuudesta.

JHL pitää esityksen toimeenpanoaikataulua tiukkana, sillä esitetyn kaltaiset muutokset edellyttävät paitsi opetushenkilöstön kouluttamista, myös opetussuunnitelmien päivittämistä ja arviointikäytäntöjen yhtenäistämistä.

Takolander Hanna

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry - koulutuspoliittinen asiantuntija